

КУНИЦЬКИЙ Є. В.,
аспірант кафедри цивільного права
і процесу
(Національна академія
внутрішніх справ)

УДК 347.925

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.3.10>

МИРОВА УГОДА ЯК ФОРМА ПРИМИРЕННЯ СТОРІН У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У науковій статті визначено юридичну природу та досліджено процесуальний порядок укладення мирової угоди як однієї з процесуальних форм примирення сторін у цивільному процесі.

Визначено, що мирова угода сторін – це правочин, укладений між сторонами з метою врегулювання спору на основі взаємних поступок, який може стосуватися лише прав та обов'язків сторін і предмета позову. Особливість мирової угоди полягає у тому, що вона замінює спірні правовідносини (права та обов'язки) сторін безспірними, чітко визначеними. Це, з одного боку, свідчить про ліквідацію допроцесуального правовідношення, а з іншого – про виникнення нового правовідношення.

Встановлено, що характерними ознаками мирової угоди є те, що вона: 1) відповідає нормам закону; 2) може бути укладена тільки у справах позовного провадження; 3) заснована на взаємних поступках сторін; 4) може стосуватися лише прав та обов'язків осіб, які її укладають; 5) обмежена предметом пред'явленого до суду позову; 6) не порушує прав, свобод чи інтересів інших осіб.

Проаналізовано можливість участі в укладенні мирової угоди третьою особою, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. У відповідному контексті встановлено, що третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, не може брати участі в укладанні мирової угоди між позивачем та відповідачем, оскільки вона не є учасником переданого на розгляд суду спору між сторонами. Крім того, положення п. 5 ч. 1 ст. 255 ЦПК України дозволяють констатувати, що участь третьої особи в укладенні мирової угоди між сторонами все одно була б умовною, адже не позбавила б її права на повторне звернення до суду з позовом до однієї чи обох сторін з метою розгляду і вирішення спірного правовідношення.

Досліджено особливості виконання мирової угоди. Обґрунтовано, що у разі невиконання однією зі сторін зобов'язань за умовами мирової угоди інша сторона угоди не позбавлена можливості звернутися до суду з позовом про спонукання до виконання мирової угоди. При цьому звернення заінтересованої особи до суду із зазначеним позовом без попереднього отримання постанови державного виконавця про відмову у відкритті виконавчого провадження не є підставою для відмови в задоволенні вказаного позову.

Ключові слова: мирова угода, умови мирової угоди, укладення мирової угоди, виконання мирової угоди, сторони, третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору.

Kunitsky E. V. Amicable settlement as a form of reconciliation of the parties in civil proceedings

The scientific article defines the legal nature and examines the procedural procedure for concluding an amicable agreement as one of the procedural forms of conciliation of the parties in civil proceedings.

It is determined that an amicable agreement between the parties is a transaction concluded between the parties for the purpose of resolving a dispute on the basis of mutual concessions, which may concern only the rights and obligations of the parties and the subject of the claim. The peculiarity of the amicable agreement is that it replaces the disputed legal relationship (rights and obligations) of the parties with indisputable, clearly defined. This, on the one hand, indicates the liquidation of the pre-trial relationship, and on the other – the emergence of a new relationship.

It is established that the characteristic features of the amicable agreement are that it: 1) complies with the law; 2) may be concluded only in cases of claim proceedings; 3) based on mutual concessions of the parties; 4) may concern only the rights and obligations of the persons concluding it; 5) limited to the subject of the lawsuit filed with the court; 6) does not violate the rights, freedoms or interests of others.

The possibility of participation in the conclusion of an amicable agreement of a third party, which declares independent claims on the subject of the dispute, is analyzed. In the relevant context, it is established that a third party who asserts independent claims on the subject matter of the dispute may not participate in the conclusion of an amicable agreement between the plaintiff and the defendant, as he is not a party to the dispute between the parties. In addition, the provisions of Paragraph 5 of Part 1 of Art. 255 CPC of Ukraine allow to state that the participation of a third party in concluding an amicable agreement between the parties would still be conditional, because it would not deprive her of the right to re-appeal to the court with a claim to one or both parties to consider and resolve the dispute.

The peculiarities of the settlement agreement have been studied. It is substantiated that in case of non-fulfillment of obligations by one of the parties under the terms of the amicable agreement, the other party to the agreement is not deprived of the opportunity to go to court to sue for the implementation of the amicable agreement. In this case, the application of the interested person to the court with the specified claim without prior receipt of the resolution of the state executor on the refusal to initiate enforcement proceedings is not a ground for refusal to satisfy the specified claim.

Key words: *amicable agreement, terms of amicable agreement, conclusion of amicable agreement, execution of amicable agreement, parties, third party who declares independent claims on the subject of the dispute.*

Вступ. Світове співтовариство визнає важливість забезпечення миру і справедливості як однієї із 17 цілей, визначених Організацією Об'єднаних Націй, для забезпечення подальшого сталого розвитку нашого світу. Зокрема, як зазначено в 2030 Agenda for Sustainable Development, потрібно докладати зусиль задля досягнення справедливого мирного та відкритого суспільства рівних можливостей для всіх шляхом всебічної підтримки верховенства права й забезпечення рівного доступу до суду [1, с. 33].

При цьому інститут мирової угоди не є процесуальною формальністю. Це сучасні світові погляди юридичної спільноти на проблеми вирішення цивільних спорів у сучасному судочинстві. Практика показує, що примирні процедури та їх закінчення мировою угодою є результативнішими, аніж протистояння чи судовий процес. Водночас ці інститути потребують значної професійної майстерності та великого такту й умінь, передусім з боку самих суддів. Такий підхід до роботи привів до покращення іміджу суду з формуванням поваги до такої поважної державної інституції [2, с. 52].

Постановка завдання. Метою статті є – розглянути особливості мирової угоди як процесуальної форми примирення сторін у цивільному процесі.

Результати дослідження. Відповідно до ст. 208 ЦПК України мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. У мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб.

Отже, мирова угода сторін – це правочин, укладений між сторонами з метою врегулювання спору на основі взаємних поступок, який може стосуватися лише прав та обов'язків сторін і предмета позову.

Правове значення мирової угоди полягає насамперед у припиненні правового спору на умовах, що визначені та погоджені сторонами [3, с. 171]. Укладаючи мирову угоду, сторони самостійно урегулюють свій спір, не чекаючи від суду встановлення істини у справі, і визначають собі низку прав та обов'язків, які випливають із суті мирової угоди. Отже, слід акцентувати, що особливість мирової угоди полягає у тому, що вона замінює спірні правовідносини (права та обов'язки) сторін безспірними, чітко визначеними. Це, з одного боку, свідчить про ліквідацію допроцесуального правовідношення, а з іншого – про виникнення нового правовідношення [4, с. 144].

Характерними ознаками мирової угоди є те, що вона: 1) відповідає нормам закону; 2) може бути укладена тільки у справах позовного провадження; 3) заснована на взаємних поступках сторін; 4) може стосуватися лише прав та обов'язків осіб, які її укладають; 5) обмежена предметом пред'явленого до суду позову; 6) не порушує прав, свобод чи інтересів інших осіб [5, с. 405–406].

Відповідно до ч. 2, 3 ст. 207 ЦПК України сторони можуть укласти мирову угоду і повідомити про це суд, зробивши спільну письмову заяву, на будь-якій стадії судового процесу. До ухвалення судового рішення у зв'язку з укладенням сторонами мирової угоди суд роз'яснює сторонам наслідки такого рішення, перевіряє, чи не обмежені представники сторін вчинити відповідні дії.

Отже, якщо сторони уклали мирову угоду, вони мають повідомити про це суд у письмовій формі, зробивши відповідну заяву. Ця заява заноситься до журналу судового засідання. Хоча, вважаємо, що у такому разі доцільно приєднувати до матеріалів справи і текст самої мирової угоди, попри те, що стосовно цього у законі прямої вказівки немає. Однак з огляду на те, що до матеріалів цивільної справи приєднується все, що її стосується (письмові і речові докази, висновки експертів, письмові роз'яснення спеціалістів, протоколи про вчинення окремих процесуальних дій поза судовим засіданням тощо), це не буде зайвим [6, с. 159].

У будь-якому разі відповідна заява сторін обов'язково має: 1) бути спільною, тобто підписаною або заявленою обома сторонами (їх повноважними представниками); 2) виявляти вільне волевиявлення сторін.

Якщо сторони виявили намір укласти мирову угоду, то за необхідності їм може бути надана можливість оформити умови мирової угоди, для чого суд оголошує перерву в судовому засіданні (п. 24 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. № 2 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства під час розгляду справ у суді першої інстанції»).

Після подання сторонами заяви про укладення між ними мирової угоди суд повинен роз'яснити їм наслідки вчинення такої дії. Основним відповідним процесуальним наслідком є закриття провадження у справі, що своєю чергою тягне за собою недопущення повторного звернення до суду стосовно спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав (ч. 2 ст. 256 ЦПК України). Якщо намір щодо укладення мирової угоди висловлює представник сторони, суду необхідно перевірити, чи не обмежений той у повноваженнях на вчинення такої дії (ч. 3 ст. 207 ЦПК України).

Укладена сторонами мирова угода затверджується ухвалою суду, в резолютивній частині якої зазначаються умови угоди. Затверджуючи мирову угоду, суд цією ж ухвалою одночасно закриває провадження у справі.

У юридичній літературі було висловлено думку, що ухвала суду про закриття провадження у справі у зв'язку з укладенням між сторонами мирової угоди не розв'язує справу по суті [7, с. 64–65].

Ми погоджуємося з С.С. Бичковою, що це не так. Ухвала суду про закриття провадження у справі у зв'язку з укладенням між сторонами мирової угоди, поряд із рішенням суду, є видом судового рішення, актом правосуддя у справі, що ґрунтується на встановлених у судовому засіданні фактах і застосуванні норм матеріального та процесуального права. Спір між сторонами вважається розв'язаним по суті за їх взаємною згодою, на підставі взаємних поступок, що відповідає принципу диспозитивності цивільного судочинства. Роль суду у цьому процесі зводиться до перевірки законності змісту мирової угоди та виконання вимог процесуального закону – відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 255 ЦПК України суд має постановити відповідну ухвалу. Отже, ухвала про закриття провадження у справі у зв'язку з укладенням між сторонами мирової угоди вирішує, по суті, питання, які має розв'язати суд. Спір вважається врегульованим на підставі мирової угоди, укладеної між сторонами, а процесуальний закон – дотриманим внаслідок постановлення указаної ухвали. Тому немає підстав вважати, що відповідь по суті справи є відсутньою [6, с. 160].

Водночас суд постановляє ухвалу про відмову у затвердженні мирової угоди і продовжує судовий розгляд, якщо:

- 1) умови мирової угоди суперечать закону чи порушують права чи охоронювані законом інтереси інших осіб, є невиконуваними;
- 2) одну із сторін мирової угоди представляє її законний представник, дії якого суперечать інтересам особи, яку він представляє.

Однією з проблем, яка привертає увагу у межах такої процесуальної форми примирення сторін, як мирова угода, є можливість укладення мирової угоди з третьою особою, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору.

Як зазначається в юридичній літературі, ухвалене судом рішення за результатами розгляду спору між позивачем і відповідачем може вплинути на правовий статус інших осіб, зачепити їх свободи чи інтереси, порушити їхні права або стати підставою для пред'явлення до них регресного позову. Аби не допустити такого, у справах позовного провадження можуть брати участь треті особи – суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин, які вступають у цивільну справу для захисту своїх суб'єктивних прав, свобод чи інтересів [6, с. 220].

М.М. Коршунов та Ю.Л. Марєєв слушно звертають увагу на те, що «серед всіх осіб, які беруть участь у справі, треті особи видаються найменш зрозумілими фігурами. Звичне значення слів «треті особи» не тільки не сприяє з'ясуванню їхнього процесуального статусу, але й навпаки, здатне ввести в оману. Відсутність у юридичній лексиці більш виразного терміна ускладнює розуміння ролі цих учасників» [8, с. 130].

На наш погляд, значення участі третіх осіб у цивільному процесі полягає у тому, що вони допомагають правильно та обґрунтовано вирішити спір між позивачем і відповідачем, встановити всі дійсні обставини справи, забезпечити реальні гарантії захисту прав осіб, які беруть участь у справі. Їхній вступ у уже відкрите провадження запобігає ухваленню судом суперечливих рішень, сприяє заощадженню часу і засобів, оскільки не буде потреби розглядати ще одну цивільну справу, встановлювати ті самі факти.

Залежно від ступеня заінтересованості у розгляді справи законодавець виділяє два види третіх осіб у цивільному процесі:

- 1) ті, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору і мають як матеріально-правову, так і процесуальну заінтересованість у розгляді справи;
- 2) ті, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору і мають винятково процесуальну заінтересованість у розгляді справи.

Ознаками третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, є такі: 1) ці особи вступають у цивільну справу, провадження у якій уже відкрите; 2) вони пред'являють самостійні позовні вимоги щодо предмета спору; 3) їхній позов може бути пред'явлений і спрямований як до позивача та відповідача окремо, так і до обох сторін одночасно;

4) предмет та підстава їхнього позову можуть як сходитися, так і бути різними з предметом і підставою позову позивача; 5) вони вступають у справу для захисту своїх суб'єктивних прав, свобод чи інтересів, оскільки вважають, що спірні блага належать саме їм, а не позивачеві або відповідачеві, а тому їхня юридична заінтересованість має особистий характер; 6) вони вступають у справу добровільно і мають всі цивільні процесуальні права та обов'язки позивача, але винятково щодо заявлених ними самостійних позовних вимог [6, с. 232].

Беручи до уваги викладене, третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, слід визначити як осіб, які, добровільно пред'являючи самостійні позовні вимоги до однієї чи обох сторін, вступають в уже відкрите провадження у цивільній справі для захисту своїх суб'єктивних прав, свобод чи інтересів і наділяються щодо заявлених ними позовних вимог всіма цивільними процесуальними правами та обов'язками позивача [6, с. 233].

Отже, повернемося до проблеми укладення третьою особою, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, мирової угоди.

Зауважимо, що у разі укладення третьою особою, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, мирової угоди з однією або обома сторонами цивільної справи суду необхідно застосовувати ч. 6 ст. 188 ЦПК України, тобто роз'єднати у самостійні провадження вимоги позивача та третьої особи. При цьому провадження за вимогами третьої особи слід закрити у зв'язку із укладенням мирової угоди із однією або обома сторонами цивільної справи, а провадження, відкрите за позовом первісного позивача, продовжити [6, с. 251].

Аналогічним алгоритмом суду належить керуватися і у разі укладення мирової угоди між сторонами цивільної справи з тією відмінністю, що закриттю підлягає виділене у самостійне провадження за вимогою позивача у зв'язку із укладенням мирової угоди між сторонами цивільної справи. Водночас вимоги третьої особи, за можливості, мають бути розглянуті і вирішені по суті. Як слушно зауважив М.Й. Штефан, задоволення сторін укладенням мирової угоди не має бути перешкодою для третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, вимагати судового розгляду її вимоги у цьому ж провадженні [9, с. 117].

Однак, керуючись ст. 52 ЦПК України, можна стверджувати: третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, не може брати участі в укладанні мирової угоди між позивачем та відповідачем, оскільки вона не є учасником переданого на розгляд суду спору між сторонами. Крім того, положення п. 5 ч. 1 ст. 255 ЦПК України дозволяють констатувати, що участь третьої особи в укладенні мирової угоди між сторонами все одно була б умовною, адже не позбавила б її права на повторне звернення до суду з позовом до однієї чи обох сторін з метою розгляду і вирішення спірного правовідношення [6, с. 252].

Декілька слів слід сказати і щодо виконання мирової угоди.

Відповідно до ст. 208 ЦПК України виконання мирової угоди здійснюється особами, які її уклали, в порядку і в строки, передбачені цією угодою.

Ухвала про затвердження мирової угоди є виконавчим документом та має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим Законом України «Про виконавче провадження». А саме, відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про виконавче провадження» у виконавчому документі зазначаються: 1) назва і дата видачі документа, найменування органу, прізвище, ім'я, по батькові та посада посадової особи, яка його видала; 2) дата прийняття і номер рішення, згідно з яким видано документ; 3) повне найменування (для юридичних осіб) або прізвище, ім'я та, за наявності, по батькові (для фізичних осіб) стягувача та боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або адреса місця проживання чи перебування (для фізичних осіб), дата народження боржника – фізичної особи; 4) ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань стягувача та боржника (для юридичних осіб – за наявності); реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання в установленому порядку відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті) боржника (для фізичних осіб – платників податків); 5) резолютивна частина рішення, що перед-

бачає заходи примусового виконання рішень; 6) дата набрання рішенням законної сили (крім рішень, що підлягають негайному виконанню); 7) строк пред'явлення рішення до виконання.

У виконавчому документі можуть зазначатися інші дані (якщо вони відомі суду чи іншому органу (посадовій особі), що видав виконавчий документ), які ідентифікують стягувача та боржника чи можуть сприяти примусовому виконанню рішення, зокрема: місце роботи боржника – фізичної особи, місцезнаходження майна боржника, реквізити рахунків стягувача і боржника, номери їх засобів зв'язку та адреси електронної пошти.

У разі невиконання затвердженої судом мирової угоди ухвала суду про затвердження мирової угоди може бути подана для її примусового виконання в порядку, передбаченому законодавством для виконання судових рішень (ч. 3 ст. 208 ЦПК України).

Водночас, як наголосив Верховний Суд у постанові від 23 вересня 2015 року № 6-274цс15, звернення до суду без попереднього отримання постанови про відмову у відкритті виконавчого провадження не є підставою для відмови в задоволенні позову.

У контексті примусового виконання мирової угоди Верховний Суд акцентував на тому, що виконанню державною виконавчою службою підлягають ухвали, постанови судів у цивільних, господарських, адміністративних справах, кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом. Однією з підстав відмови державним виконавцем у відкритті виконавчого провадження є невідповідність виконавчого документа вимогам, передбаченим законом. Пунктом 5 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» (в редакції від 21.04.99 р.) було передбачено, що мирові угоди, які затверджені судом, належать до рішень, що підлягають виконанню державною виконавчою службою. Водночас Законом України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18.11.2003 р. № 1255 положення п. 5 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» (в редакції від 21.04.99 р.) виключено. Отже, на момент постановлення ухвали суду про визнання мирової угоди (24.02.2010 р.) зазначена мирова угода не належала до рішень, що підлягають виконанню державною виконавчою службою.

Системний аналіз зазначених норм показав, що у разі невиконання однією зі сторін зобов'язань за умовами мирової угоди інша сторона угоди не позбавлена можливості звернутися до суду з позовом про спонукання до виконання мирової угоди. При цьому звернення заінтересованої особи до суду із зазначеним позовом без попереднього отримання постанови державного виконавця про відмову у відкритті виконавчого провадження не є підставою для відмови в задоволенні вказаного позову [10].

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що мирова угода сторін – це правочин, укладений між сторонами з метою врегулювання спору на основі взаємних поступок, який може стосуватися лише прав та обов'язків сторін і предмета позову. Особливість мирової угоди полягає у тому, що вона замінює спірні правовідносини (права та обов'язки) сторін безспірними, чітко визначеними. Це, з одного боку, свідчить про ліквідацію допроцесуального правовідношення, а з іншого – про виникнення нового правовідношення.

Список використаних джерел:

1. Ізарова І. Реформи цивільного процесу в Україні: новели позовного провадження. *Право України*. 2017. № 8. С. 33–44.
2. Ясинок М.М. Мирова угода у цивільному судочинстві: історико-правовий аспект та перспективи розвитку. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 5. С. 46–52.
3. Бортнік О.Г. Мирова угода у цивільному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2007. 189 арк.
4. Орлова Л.М. Права сторін в гражданском процессе. Науч. ред. В.С. Тадевосян. Минск : Изд-во БГУ им. В.И. Ленина, 1973. 192 с.
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Науково-практичний коментар. С.С. Бичкова, Ю.В. Білоусов, В.І. Бірюков та ін. За заг. ред. С.С. Бичкової. Київ : Атіка, 2008. 840 с.
6. Бичкова С.С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. С.С. Бичкова. Київ, 2011. 519 арк.

7. Зейдер Н.Б. Судебное решение по гражданскому делу. Москва : Юрид. лит., 1966. 190 с.
8. Коршунов Н.М. Гражданский процесс: учеб. Н.М. Коршунов, Ю.Л. Мареев. Под общ. ред. Н.М. Коршунова. Москва : Изд-во «Эксмо», 2005. 800 с.
9. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України : Академічний курс: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2005. 624 с.
10. Постанова Верховного Суду України від 23 вересня 2015 року № 6-274цс15. URL: https://protocol.ua/ru/postanova_vsu_vid_23_09_2015_roku_u_spravi_6_274tss15/.

СМІТЮХ А. В.,

доктор юридичних наук,
професор кафедри адміністративного
та господарського права
(Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова)

УДК 346.21

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.3.11>

ЩОДО УЗУФРУКТУ КОРПОРАТИВНИХ ПАЇВ (ЧАСТОК, АКЦІЙ)

Відштовхуючись від розуміння корпоративного паю (частки, акції) як оборотоздатного символу, що посвідчує корпоративні права, є безтілесним майном та об'єктом речових прав, у статті розглядається можливість визнання і закріплення у правовій системі України узуфрукту корпоративного паю (частки, акції). На відміну від сервітуту, суперфіцію та емфітевзису, які завжди встановлюються щодо нерухомого майна, узуфрукт може розглядатися як універсальна правова конструкція, що застосовується до будь-якого індивідуально-визначеного майна, яке є джерелом доходу. Закріплення узуфрукту корпоративного паю (частки, акції) у правовій системі України дозволить спрямовувати дохід від корпоративного паю (частки, акції) на користь третьої особи без передачі їй права власності; оптимізувати податкові відносини щодо корпоративного паю (частки, акції) й управління майном неповнолітніх або передачу корпоративного паю (частки, акції) неповнолітнім спадкоємцям; оформлювати передачу корпоративних паїв (часток, акцій) в оплатне управління. Так само як речове право власності на корпоративний пай (частку, акцію) є підставою для виникнення корпоративних прав щодо товариства, речове право узуфрукту на корпоративний пай (частку, акцію) становитиме підставу для строкового переходу корпоративних прав до третьої особи – фруктуарія. Встановлення узуфрукту на корпоративний пай (частку, акцію) може передбачатися заповітом (заповідальним відказом), договором (зокрема під відкладальною чи скасувальною умовою), у т. ч. положеннями корпоративних договорів (договорів між акціонерами). Узуфрукт на корпоративні паї (частки, акції) повинен реєструватися: у депозитарній системі (якщо йдеться про акції); у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців і громадських формувань (якщо йдеться про корпоративні паї (частки), неоформлені як цінні папери).

Ключові слова: узуфрукт, корпоративний пай, акція, частка у статутному капіталі, речові права, корпоративні права.

